

процесі антропологізації права, його гуманізації та демократизації. Засади справедливості, гуманізму та прав людини мають стати визначальними цивілізаційними принципами сучасного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антропология права, навчальний посібник / В.І.Кушерець, В.М.Кравець, С.О.Мосьондз [та ін.]; за ред. В.І. Кушереця. – К.: Знання України, 2011. – 223 с.
2. Переломов Л.С. Конфуцианство и легизм в политической истории Китая / Л.С. Переломов. – М.: Наука, 1981. – 333 с.
3. Подковенко, Т. О. Принцип антропоцентризму в контексті сучасного праворозуміння / Т. О. Подковенко // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2012. – № 2 (23). – С. 21-25.
4. Рулан Н. Юридическая антропология. – М., 1999. – 232 с.

Вербицька О. О.

студентка II курсу юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент кафедри теорії*

та історії держави і права ТНЕУ

Подковенко Т.О.

АНТРОПОЛОГІЗМ ЯК ПРИНЦИП ФІЛОСОФІЇ ПРАВА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ПРАВОРОЗУМІННЯ

Сьогодні в Україні так склались умови, що з кожним днем роль права неухильно зростає і настає так звана «епоха права». Разом з тим починають зростати виступи проти стандартизації суспільного життя, проти догматизації та формалізації, через що стає просто необхідною рефлексія основи права – філософії права. Хоча позитивне право не має потреби в філософії, прагне уникати будь-якої критичної оцінки, а під час соціальних штормів принципи права взагалі можуть втрачатись та підмінюватись певними ідеологічними інтересами. В той же час сучасні демократичні перетворення нашого суспільства зумовлюють реальну потребу звернення до глибинних засад права, пошуку його першооснов, відтворення тих філософсько-правових ідей, які здатні повернути втрачене. Прикладом цього є Україна сьогодні, адже після проголошення незалежності їй потрібно було відбудувувати ті сфери, що були загнані у пастку і були змушені закритись на довгий час, і філософія права належала до цих сфер. Було дуже нелегко відновити те, що було перервано на десятки років.

Розквіт української філософії права має свої особливості і переваги над філософією права інших країн тим, що вона розвивається зважаючи на активну розбудову держави, істотні зміни людини і соціуму загалом. Право повинне бути дієвим інструментом, який би гарантував ефективний і незворотній розвиток

людини, забезпечував розквіт філософсько-правової уяви, яка би розкривала аналіз людського світу. Саме тому найважливішою спрямованістю української філософії права є правова антропологія.

На нашу думку, існує лише одна найбільш перспективна дія для того, щоб зрозуміти смисл права і покращити людину та соціум – антропологічний вимір права має бути центром не лише у теорії, але й у практиці права. Кожен повинен зрозуміти, що людина – не просто біологічна істота. Як говорив відомий філософ Жюльєн Офре де Ламетрі: «Найголовніший предмет у світі... це людина», тобто саме завдяки їй здійснюються всі зміни у світі, бо людина володіє розумом і волею.

Антропологічний підхід припускає розуміння права як того, чим володіє конкретна людина. Саме це є важливим для маси, адже кожен вимагає рівності. Загалом можна вважати, що людина «в праві» задоволена собою, бо має дещо, під назвою «здібність». Поль Рікер розглядав цю категорію і вважав, що шанування людини здійснюється завдяки тому, ХТО така людина і на ЩО вона здатна: «Цей підхід до проблеми можна назвати антропологічним. Тому що визначення людини як людини здатної (*sarable*) - це визначення філософської антропології, яка і є фундаментом моральної і правової філософії» [3, с.121].

Філософська антропологія є основою правової філософії. Запропонована загальнофілософська категорія «людинорозуміння» уявляється як усвідомлення, процес і результат процесу формування уявлення про людину («образу людини») як правової істоти через призму різноманітних філософських теорій, концепцій, поглядів, ідей.

Великої популярності сьогодні досяг розгляд державно-правових явищ в контексті антропологізму, тобто спрямованості на проблеми правового буття людини і визнання її найвищою соціальною цінністю. Підтвердження цього є положення Конституції України: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1].

В історії квінтесенцію людини зазвичай зводили до самосвідомості, свободи, моральності, таланту та мови. А філософія сьогодні відкрила нову особливість людини – недосконалість, тобто людина кожного дня бореться сама з собою та з моральним і правовим світом. Ще однією особливістю є «відкритість» людини до світу. В людини з дитинства є свідоме ставлення до умов світу, які вона осмислює і намагається пристосуватись до них для задоволення своїх потреб. Людина завдяки цьому може вчинити будь-що, за що в майбутньому буде відповідати. Ціною за це є насилля і погроза смерті. Небезпека насильництва має ту ж антропологічну основу, що і свобода дій. Те, як розв'яжеться та чи інша подія залежить від такого інституту, як право. Право уможливорює свободу з одного боку, а з іншого – перешкоджає зміні свободи у самоправство, сваволю. Отже, можна визначити таку взаємозалежність: право — це система правил, що робить життя людини можливим, у той час, як основні факти людської природи роблять такі правила необхідними.

Зазвичай основним завданням антропології права є обґрунтування ідеї права як особливого нормативного порядку, що враховує природу людини. А це у свою чергу доводить, що філософсько-правове розуміння чинного законодавства і людини, як суб'єкта права, просто необхідне.

Щодо антропологічного праворозуміння, то, на мою думку, воно формується в межах психологічного, феноменологічного, екзистенціального, герменевтичного підходів. Тобто право розуміється, як індивідуальна форма моральних переживань. Як справедливо підкреслює С. Рабінович, «будь-який тип праворозуміння ґрунтується на відповідній концепції природи, або ж сутності людини» [5, с. 14]. Людина будучи основним суб'єктом права є одночасно і його джерелом, і його сутністю. Людська сутність, людська природа, розум породжують право в якості невід'ємного атрибуту суспільного життя, роблять його особливим феноменом цивілізації.

Усі концепції антропологічного праворозуміння також включають у свою теоретичну систему принцип рівності. Як вказала А. Токарська : «Разом із історичною еволюцією природи людини трансформується і ідея рівності в праві, яка переосмислюється залежно від того, наскільки вона відповідає правовій і соціальній реальності» [2, с. 25].

Підсумувавши все вищесказане, варто наголосити на тому, що антропологія права створена для того, щоб надати праву «людинозначності» як теоретично, так і практично. Чинне законодавство має своїм завданням здолати «суперечку» між правом і людиною, домогтись примирення права з суспільством та основами його існування.

Можна вважати, що антропологія права – провідна галузь філософії права сьогодення, оскільки вона включає в себе не лише вчення про людину, а і дослідження проблем права як невід'ємного атрибуту цивілізованого життя.

Т.Подковенко дуже влучно описала завдання правового суспільства через призму антропології: «Принцип антропоцентризму повинен стати основною засадою законодавчої діяльності, пріоритетом в діяльності всіх державних органів, утвердитися як сенс життя кожної людини, стати імперативом сучасного суспільного життя» [4, с.24]. Лише тоді, коли кожен зрозуміє, що гуманізм посідає безумовно перше місце в засадах існування суспільства і права взагалі, людина дійсно стане найвищою цінністю, а право створюватиме та забезпечуватиме необхідні умови відтворення правової сутності людини через свободу, справедливість, права людини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року, із змінами і доп. від від 02.06.2016 року № 1401–VIII // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 – Ст. 141.
2. Бокало Н. І. Методологічні аспекти дослідження ідеї рівності в праві / Н. І. Бокало // Наше право. – 2014. – № 1. – С.20-25.
3. Грані: альманах. – Дніпропетровськ, 2015. – Випуск 120. – С. 119-126.
4. Подковенко Т.О. Принцип антропоцентризму в контексті розвитку сучасного право розуміння / Т.О. Подковенко // Юридичний вісник. – 2012. – № 2 (23). – С. 21-25.

5. Рабінович П.М. Антропологічна проблематика у природно-правовій думці сучасного католицизму / П.М. Рабінович // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Матеріали ІХ регіональної науково-практичної конференції, 13-14 лютого 2003 р. – Львів, 2003. – С.14-16.

Відківська М.

*студентка магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Науковий керівник: *к.і.н., доц. кафедри теорії
та історії держави і права ТНЕУ, доцент
Грубінко А.В.*

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ У РИМСЬКОМУ ПРАВІ І ПРАВІ УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Правове регулювання майнових відносин займало центральне місце в римському приватному праві. Право приватної власності за римською правовою традицією можна визначити як найвищу владу особи над річчю, її виключне право володіти, користуватися і розпоряджатися річчю згідно зі своїми інтересами. Право є виключним тому, що воно неподільне, тобто належить тільки власнику, який ні з ким його не поділяє. Насправді право власності за всіх часів могло обтяжуватися обмеженнями – в інтересах держави, суспільства, користувачів майна.

Порівняння положень чинного законодавства з відповідними приписами римського приватного права дозволяє констатувати високий рівень рецепції римського правового досвіду сучасною правовою системою України. ЦК України правом власності визначає право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб (ст. 316). Однак в науці цивільного права не встановлено єдиного поняття самого права власності. Найпоширенішим є визначення права власності як права найбільш повного і виняткового панування особи над річчю, поєднане з відношенням до речей як до своїх.

Основою створення й примноження приватної власності є праця громадян. Громадянин набуває права власності на доходи від участі в суспільному виробництві, від індивідуальної праці, підприємницької діяльності, вкладення коштів у кредитні установи, акціонерні товариства, а також на майно, одержане на підставі успадкування або укладення угод, не заборонених законом. Римське право з найдавніших часів всі способи набуття права власності поділяло на первісні й похідні. До первісних способів набуття права власності належать: захоплення нічийних речей (заволодіння, окупація); знахідка скарбу; переробка, приєднання і змішування речей; набуття права власності за давністю володіння. Основними способами похідного набуття були договір між відчужувачем і набувачем речі та перехід майна у спадщину. Зазначені способи набуття права власності знайшли